
Meddelandeblad

Mottagare:
Vårdgivare
Hälso- och sjukvårdspersonal
Tandvårdspersonal

Nr 15/2012
December 2012

Nya föreskrifter om särskilt tandvårdsbidrag (STB)

Från och med den 1 januari 2013 gäller Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2012:16) om särskilt tandvårdsbidrag (STB). Föreskrifterna ska tillämpas vid bedömningen av om en patient har en sådan sjukdom eller funktionsnedsättning som kan ge rätt till särskilt tandvårdsbidrag. I föreskrifterna finns bestämmelser om

- de sjukdomar och funktionsnedsättningar som kan ge rätt till särskilt tandvårdsbidrag
- vilket underlag som krävs
- hur ofta underlaget behöver förnyas.

I föreskrifterna finns också en blankett för läkarintyg.

Syftet med detta meddelandeblad är att informera om

- bakgrunden till föreskrifterna
- föreskrifternas uppbyggnad
- det underlag i form av bland annat läkarintyg som krävs
- särskilda skäl för att inte kräva visst underlag
- vem som ska göra vad
- vad som gäller vid frätskador på tänderna
- vilka tandvårdsåtgärder som bidraget kan användas till.

Bakgrund

Från och med den 1 januari 2013 kan patienter som har sjukdomar och funktionsnedsättningar som medför risk för försämrad tandhälsa få ett särskilt tandvårdsbidrag för

betalning av ersättningsberättigande förebyggande tandvårdsåtgärder. Bidraget administreras av Försäkringskassan.

Syftet med bidraget är att uppmuntra personer med sjukdomar och funktionsnedsättningar som leder till ökade behov av förebyggande tandvård att i högre grad efterfråga och få sådan tandvård och därigenom kunna bibehålla en god tandhälsa. Det rör sig t.ex. om patienter med sjukdomar eller funktionsnedsättningar som medför ökad kariesrisk på grund av muntorrhet eller ogynnsam kosthållning. Det kan också röra sig om patienter med ökad infektionskänslighet eller patienter med frätskador på sina tänder.¹

Tandvård till hälso- och sjukvårdsavgift

Personer med vissa långvariga sjukdomar och funktionsnedsättningar som är så allvarliga för tandhälsan att deras negativa effekter inte kan förhindras enbart med förebyggande tandvård kan efter prövning hos landstinget i vissa fall få tandvård som omfattas av bestämmelserna om avgifter i den öppna vården, även kallad tandvård till hälso- och sjukvårdsavgift. Det är landstingen som beslutar om denna tandvård.

Lag, förordning och föreskrift

Det särskilda tandvårdsbidraget regleras i lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd och i förordningen (2008:193) om statligt tandvårdsstöd.

Socialstyrelsens föreskrifter kompletterar bestämmelserna i lagen och förordningen. Föreskrifterna är bindande.

Sjukdomar och funktionsnedsättningar som omfattas

I 4 a § förordningen om statligt tandvårdsstöd anges de sjukdomar och funktionsnedsättningar som ska kunna ligga till grund för särskilt tandvårdsbidrag.

De som kan omfattas av bidraget är patienter som

1. är muntorra på grund av långvarig läkemedelsbehandling,
2. är muntorra på grund av strålbehandling i öron-, näs-, mun- eller halsregionen,
3. har Sjögrens syndrom,
4. har kronisk obstruktiv lungsjukdom och har ordinerats syrgas eller näringsdryck,
5. har cystisk fibros,
6. har ulcerös colit,
7. har Crohns sjukdom,
8. har tarmsvikt,
9. har frätskador på tänderna och anorexia nervosa, bulimia nervosa eller gastroesofageal refluxsjukdom,
10. har svårinställd diabetes,
11. genomgår dialysbehandling
12. är immunosupprimerade på grund av läkemedelsbehandling, eller
13. har genomgått en organtransplantation.

Avsikten är att de patientgrupper som ska kunna få bidraget ska kunna variera över tid i takt med den medicinska utvecklingen. Sjukdomar som i dag kan medföra ökade behov av tandvård kan i framtiden komma att ge andra symptom och följder för tandhälsan och

¹ Prop. 2011/12:7, Tandvård för personer med vissa sjukdomar eller funktionsnedsättningar, sid. 30

därför inte längre medföra behov av stödet. Samtidigt kan nya patientgrupper tillkomma.²

Socialstyrelsens föreskrifter

Föreskrifternas uppbyggnad

Socialstyrelsens föreskrifter inleds med bestämmelser som innehåller allmän information. Därefter följer ett avsnitt med de kriterier som gäller för de olika patientgrupperna beträffande dels medicinska och odontologiska förutsättningar, dels de underlag som krävs. Slutligen finns en bestämmelse som anger vilka krav som ställs på den blankett för läkarintyg som ska användas.

Underlag som krävs i form av läkarintyg m.m.

I Socialstyrelsens föreskrifter finns krav på att olika former av underlag ska styrka de olika sjukdomarna eller funktionsnedsättningarna. Vilket underlag som krävs beror på vilken sjukdom eller funktionsnedsättning det rör sig om. Ofta krävs ett läkarintyg. Andra former av underlag som kan krävas är utdrag från läkemedelsförteckningen eller resultat av salivprov.

För patientgrupper som har sjukdomar eller funktionsnedsättningar som inte bedöms vara livslånga krävs att underlaget ska förnyas efter fyra år. Det finns också en gräns för hur gammalt underlaget får vara när den första förebyggande tandvårdsåtgärden påbörjas. Skälet till detta är att patienten ska ha den sjukdom eller funktionsnedsättning som medför risk för försämrade tandhälsa vid den tidpunkten. Läkarintyg får vara utfärdade högst tre månader innan den första förebyggande tandvårdsåtgärden påbörjas. Även för läkemedelsförteckning och salivprov gäller en tremånadersgräns. Vid förhandsprövning av Försäkringskassan får underlaget istället vara högst tre månader gammalt när ansökan om förhandsprövning lämnas in dit.

För patientgrupper som har sjukdomar eller funktionsnedsättningar som bedöms vara livslånga, krävs inte att underlaget ska förnyas efter viss tid.

Att underlaget inte behöver förnyas vid varje besök eller årligen innebär att patienter som blir friska från sina sjukdomar under en period kan komma att få särskilt tandvårdsbidrag trots att de inte längre har behov av bidraget. I förarbetena till lagstiftningen anges att detta är en konsekvens som får accepteras mot bakgrund av syftet att minimera kostnaderna och administrationen för stödet.³

Särskilda skäl för att inte kräva visst underlag

Enligt 4 a § förordningen om statligt tandvårdsstöd behöver en patient inte styrka sin sjukdom eller funktionsnedsättning med läkarintyg eller annat underlag om det finns särskilda skäl. Bestämmelsen innebär att det finns utrymme för att göra undantag från de krav som ställs i Socialstyrelsens föreskrifter på att sjukdomen eller funktionsnedsättningen ska styrkas på visst sätt. Detta gäller såväl när bedömningen görs av tandläkare eller tandhygienist, som vid förhandsprövning hos Försäkringskassan. Vad som kan vara särskilda skäl får bedömas utifrån omständigheterna i varje enskilt fall.

I förordningen och i förarbetena finns inte några exempel på vad som är särskilda skäl. Innebörden av begreppet får istället klargöras genom domstolspraxis.

² Prop. 2011/12:7, Tandvård för personer med vissa sjukdomar och funktionsnedsättningar, sid. 31

³ Prop. 2011/12:7, sid. 43

Vem ska göra vad

Den medicinska bedömningen av om patient har en sådan sjukdom eller funktionsnedsättning som kan ge rätt till särskilt tandvårdsbidrag ska göras av den läkare som utfärdar läkarintyget. Tandläkaren eller tandhygienisten behöver endast kontrollera att patienten har de underlag som anges i föreskrifterna.

Bedömningar på odontologisk grund ska däremot göras av tandläkare eller tandhygienist. Detta gäller för patienter där salivprov är nödvändigt för att kontrollera om de är muntorra och när frätskador ska konstateras.

Bedömningen av om en patient ska kunna beviljas bidraget bör, enligt förarbetena, i normalfallet göras av tandvården.⁴ Såväl patienten som tandläkaren eller tandhygienisten kan även ansöka hos Försäkringskassan om att Försäkringskassan vid s.k. förhandsprövning tar ställning till om patienten har en sådan sjukdom eller funktionsnedsättning som kan ge rätt till särskilt tandvårdsbidrag.

Läkarintyg

Enligt föreskrifterna ska patienten ofta styrka sin sjukdom eller funktionsnedsättning med ett läkarintyg.

I Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2005:29) om utfärdande av intyg inom hälso- och sjukvården m.m. finns bestämmelser om hälso- och sjukvårdens skyldigheter vid utfärdande av intyg. Det krävs inte att den läkare som utfärdar läkarintyget har specialistkompetens.

Som bilaga till föreskrifterna finns en särskild blankett som kan användas för att utfärda läkarintyg. Blanketten finns också att ladda ner på socialstyrelsen.se. Även andra blanketter för läkarintyg får användas om de dels är fastställda av Försäkringskassan eller Socialstyrelsen, dels innehåller samtliga de uppgifter som ska anges på den blankett som ingår i föreskrifterna.

Om en vårdgivare hanterar läkarintyg elektroniskt och använder sig av öppna nät ska vårdgivaren följa 2 kap. 5 § Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2008:14) om informationshantering och journalföring i hälso- och sjukvården.

Frätskador på tänderna och anorexia nervosa, bulimia nervosa eller gastroesofageal refluxsjukdom

Enligt Socialstyrelsens föreskrifter ska frätskadorna ha dokumenterats i tandvårdens patientjournal. Det krävs inte att dokumentationen har gjorts på visst sätt. Dokumentationen kan bestå av anteckningar i journalen eller av ett foto.

Enligt förarbetena är det tillräckligt att början till en frätskada har uppkommit. Däremot är det inte tillräckligt att det endast finns risk för frätskada.⁵

Tandvårdsåtgärder

Särskilt tandvårdsbidrag kan användas till förebyggande tandvårdsåtgärder. Vilka dessa åtgärder är framgår av Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets föreskrifter om statligt tandvårdsstöd.⁶

⁴Prop. 2011/12:7, Tandvård för personer med vissa sjukdomar eller funktionsnedsättningar, sid. 34

⁵Prop. 2011/12:7, sid. 32

⁶TLVFS 2012:2

Denna information (art nr 2012-12-37) kan laddas ner och beställas från Socialstyrelsens webbplats: www.socialstyrelsen.se/publikationer. Den kan även beställas från Socialstyrelsens publikationsservice, e-post publikationsservice@socialstyrelsen.se eller fax 035-19 75 29.
